

دعا

از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی
حضرت آية الله خامنه‌ای (مدتله العالی)

تألیف: حسین
علیرضا باری

سرشناسه: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -

عنوان و نام پدیدآورنده: دعا از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) / به کوشش علیرضا برازش

مشخصات ناشر: تهران: انقلاب اسلامی، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۸-۶۷-۸

وضعیت فهرست نویسی: قیفا

موضوع: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- نظریه درباره دعا

موضوع: دعا

موضوع: دعا -- فلسفه

موضوع: دعا -- احادیث

موضوع: دعا -- جنبه‌های قرآنی

سازمان: افزوده: برازش، علیرضا، ۱۳۳۴ -

رده بنده: کنگره: ۱۳۹۰ د ۷ ۵۶۶ / ۱۶۹۲ DSR

رده بنده: دیوبند: ۹۵۵ / ۸۴۴

کتابخانه: انتشارات اسلامی، ۵۶۹۹۴۷۵

مؤسسه پژوهشی فرهنگی

دفتر نشر آیت‌الله العظمی خامنه‌ای

دعا

از منظر حضرت آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای (مدظله العالی)

رهبر معظم انقلاب اسلامی

ISBN

به کوشش: علیرضا برازش

ناشر: انتشارات انقلاب اسلامی

(وابسته به مؤسسه‌ی پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی)

شمارگان: ۲۰۰۰

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

ریال ۱۰۰۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۸-۶۷-۸

ISBN

تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان هلالی، شماره‌ی ۲۶

تلفن: ۶۶۴۹۳۵۴۸ - ۶۶۴۱۰۶۴۹ - مرکز پخش: ۶۶۴۸۳۹۷۵ - ۹۱۹۵۵۹۳۷۳۲

پست الکترونیکی: Info@Book-khamenei.ir، سامانه پیامکی: ۱۲۰ ۲۰ ۱۰۰۰ <http://Book-Khamenei.ir>

۱۵	
۲۱	فصل ۱۲: انسانی، ابریت و ذکر
۲۳	دعا چیست
۲۳	رابطه‌ی قلب انسان با خدا
۲۳	ارتباط با خدا
۲۳	ارتباط و اتکال انسان با خدا
۲۴	رابطه‌ی انسان با منبع فیاض
۲۴	تقرب و انس
۲۴	خدا را نزدیک خود احساس کردن
۲۴	خدا را حاضر و ناظر دانستن، خدا را در مقابل خود احساس کردن
۲۵	تقرب إلى الله
۲۵	انس با خدا
۲۵	حرف زدن با پروردگار
۲۵	با خدای متعال سخن گفتن، حرف دل را با او در میان گذاشتن
۲۶	خدا را خواندن
۲۶	بیان خواسته‌های فطری انسان
۲۶	خواستن
۲۷	عبودیت، خشوع و خاکساری و تضرع
۲۷	روح عبادت
۲۷	بهترین عبادت
۲۸	خشوع و خاکساری نزد پروردگار

- ۲۸ تضرع
- ۲۹ وسیله‌ای برای رسیدن به حوائج و مقصودها.
- ۳۰ وسیله‌ای در کنار مسائل دیگر، یکی از دهها وسیله و سبب و علت.
- ۳۰ وسیله‌ای بین خدا و بندگان.
- ۳۰ دعا وسیله‌ای در طول ابزارهای مادی و نه رقیب آنها.
- ۳۱ وسیله‌ای برای فهمیدن معارف الهی.
- ۳۱ اقسام دعا و انواع سخن گفتن با خدا.
- ۳۱ درخواست، تمجید و تحمید، و یا اظهار محبت و ارادت.
- ۳۱ دعا، ضرورتاً همیشه با حاجت‌خواستن همراه نیست.
- ۳۱ نه‌ای از صادق دعا و ذکر.
- ۳۱ نعم.
- ۳۲ نماز حجب.
- ۳۲ اجابت چیست؟
- ۳۲ پاسخ و توجه و التفات خواننده.
- ۳۳ نورانی که دل را می‌آید.
- ۳۳ جاری شدن طلب، از سر تا پا، در دل خواننده معانی پاسخ الهی است.
- ۳۳ جور شدن اسباب و وسائط.
- ۳۳ برآورده شدن خواسته در چهارچوب قوانین طبیعی.
- ۳۴ جور شدن ابزارهای مادی و عادی و معمولی.
- ۳۵ دعا جورکننده‌ی روال عادی.
- ۳۶ استجابات به معنای برآورده شدن صد درصد خواسته است.
- ۳۷ معانی ذکر.
- ۳۷ خود را در برابر خدا یافتن و به او دل دادن.
- ۳۸ ذکر یعنی همنشینی با محبوب.
- ۳۸ ذکر یعنی یاد، در مقابل غفلت و نسیان.
- ۳۹ ذکر، یعنی به یاد بودن، به یاد آوردن، به هوش بودن و توجه کردن.
- ۳۹ ذکر به معنای یاد تکلیف و یاد نعمت الهی است، نه فقط ورد و اوراد.
- ۳۹ ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن.
- ۴۰ ذکر یعنی دوری از غفلت.

- ۴۰ ذکر یعنی بیدارباش
- ۴۰ ذکر، مانع رفتن به سمت معصیت
- ۴۲ فصل دوم: اهمیت دعا و ذکر
- ۴۵ اهمیت دعا
- ۴۵ توفیق دعا، علامت لطف پروردگار
- ۴۵ دعا، نیمه کننده‌ی انسان در مقابل جلوه‌های مادی
- ۴۵ دعا، مبرم برای در مقابل خداوند
- ۴۶ دعا، به بیان مضامین سرشار از معارف الهی
- ۴۶ دارای تأثیر معجز آسا بر روی دل انسان
- ۴۶ دعا، به هفت حیثیت انسان
- ۴۶ دعا، اسلحه‌ای برای نجات
- ۴۷ دعا، کلید همه‌ی خزانه‌ی الهی
- ۴۸ دعا، آشکار کننده‌ی محتوای درون دعاکننده
- ۴۸ دعا، دارای نقش مؤثر در زندگی
- ۴۸ دعا و فرصت دعا کردن، یک سمت
- ۴۹ هفت مرتبه ضعیف متکلم برای خدا، دعا
- ۵۰ تکرار اِطْبَا الصَّرَاطِ الْمُسْتَقِیم در شبانه‌روز
- ۵۰ بیش بردن راه، در گرو دعا
- ۵۰ اهمیت ذکر
- ۵۰ درخواست ذکر کثیر
- ۵۱ راه تقوا، ذکر خداست
- ۵۱ قرآن، وسیله‌ی ذکر
- ۵۱ موضوع ذکر، مسأله‌ی اصلی و اساسی
- ۵۱ ذکر، عرفان واقعی
- ۵۱ ذکر نامحدود
- ۵۲ ذکر بودن در همه‌ی حالات، از مهم‌ترین تکالیف مؤمنین
- ۵۳ اهمیت صحیفه‌ی سجاده
- ۵۳ کتابی بسیار عظیم
- ۵۳ یکی از بهترین ذخایر معنوی ما

۵۳	امر به دعا و نهی از ترک آن
۵۳	امر
۵۴	لزوم
۵۴	غنیمت دانستن دعا
۵۴	وظیفه
۵۵	مذمت ترک دعا
۵۵	سلب توفیق دعا، نگران کننده‌تر از سلب توفیق اجابت
۵۵	گرفته شدن حال دعا از انسان، علامتی بد
۵۵	بی‌ثباتی، بی‌آرامی و نیاز دانستن خود از دعا
۵۵	مناجای دعا و ذکر با سایر فضائل
۵۵	با یکی از بهترین کارهای بنده مؤمن
۵۶	دعا، عبادت
۵۶	دعا، مهم‌ترین لاج
۵۶	دعا، تنها راه رسیدن به ثواب‌های عظیم
۵۷	ذکر، بزرگترین نعمت بر از نهی فحشاء و مکر
۵۷	مقام دعاکنندگان، بیان
۵۷	پیامبر ﷺ
۵۸	انبیا، علیهم‌السلام
۵۹	اصحاب و حواریون پیامبران
۵۹	امام خمینی (ره)
۶۱	فصل سوم: شرایط دعا، شروط اجابت
۶۳	پیش شرط دعا
۶۳	از جانب خدا
۶۳	اراده‌ی خدا
۶۵	اجازه‌ی پروردگار
۶۵	لطف و توفیق الهی
۶۷	از ناحیه‌ی دعاکننده
۶۷	امید
۶۷	التماس و درخواست حال دعا

- ۶۵ شکر
- ۶۵ قطعیت اجابت
- ۶۵ دعا مستجاب خواهد شد؛ یا زود و یا دیر
- ۶۶ اگر خدا در دعا را باز کند، در اجابت را تمریند
- ۶۷ کراهت انتظار سرعت غیر معمول، برای دریافت حاجت
- ۶۷ بی‌قید و شرط بودن اجابت
- ۶۸ حجب شرائط و آداب برای دعا، برای بالا بردن امکان اجابت
- ۶۹ دعا به معنای حقیقی کلمه انجام بگیرد، اجابت قطعی و بدون شرط است
- ۶۹ اگر در دعا به کار برده شود، اجابت قطعی و بدون شرط است
- ۶۹ اجابت
- ۶۹ ز ادم با ک قانون دیگر
- ۷۱ درخواستهای غیر ممکن
- ۷۲ گناه
- ۷۳ قلب غافل
- ۷۳ شروط حقیقی بودن دعا و قطعی بودن اجابت
- ۷۳ اگر شرایط دعا وجود نداشته باشد، دعا مستجاب نمی‌شود
- ۷۴ مؤثر بودن زمان و مکان و خصوصیات
- ۷۴ شروط مرتبط با اعتقادات و حالات دعا کننده نسبت به خداوند
- ۷۴ معرفت پروردگار و باور به قدرت او
- ۷۴ انس
- ۷۵ خشوع
- ۷۵ تضرع
- شروط مرتبط با اعتقادات دعا کننده نسبت به دعا
- ۷۶ امید به اجابت
- اصرار بر درخواست، دست برنداشتن از دعا
- ۷۷ بزرگ نشمردن حاجات
- ۷۸ انداختن از طرح خواسته‌های کوچک
- ۷۸ تدبیر در معنای دعاها
- ۷۸ فهم معانی

۷۹ توجّه

۸۱ حضور قلب

۸۱ مطالبه‌ی حقیقی

۸۲ شروط مرتبط با قلب و دل دعا کننده

۸۲ با همه‌ی دل

۸۲ حرف زدن از دل

۸۳ دل پاک و زبان صادی

۸۳ معطر و مزین کردن دل

۸۳ رکن قلب

۸۳ سوز

۸۳ اوت دل

۸۴ بوبه و احبّه از گناه

۸۴ توبه

۸۵ ترک گناهان

۸۵ خروج از مصمّم

۸۵ عمل

۸۸ زمان‌ها و موقعیت‌های برتر

۸۸ رجب

۸۸ شعبان

۸۹ رمضان

۸۹ عید فطر

۸۹ ایام معلومات

۸۹ پیروزی

۹۰ نماز

..... اضطراب و سختی

..... فصل چهارم: فواید و دستاوردهای دعا

..... سه دستاورد عمده‌ی دعا: رشد روحیه‌ی خاکساری، کسب معارف، دریافت حاجات

..... رشد روحیه‌ی ذلّت و خاکساری

..... توجّه پیدا کردن به عجز و حقارت و نهی دستی خودمان

- ۹۴ سرکوبی خودبینی و خودخواهی
- ۹۶ شکستن نفسانیتها
- ۹۷ مهار نفس
- ۹۷ کسب معارف
- ۱۰۱ ماندگار و مؤثر کردن معارف در دل انسان
- ۱۰۱ احابت، رفع حاجات، دفع بلا، جلب روزی
- ۱۰۹ دفع بلا
- ۱۰۹ جان، رزق و نجات از دست دشمن
- ۱۱۰ وردها، بحر
- ۱۱۰ دیزه، ما، گرامانه
- ۱۱۱ برداش، موانع، برونی
- ۱۱۱ زدودن غفلت
- ۱۱۱ روشن شدن راه، معنا پیدا کردن
- ۱۱۱ دفع سرگشتگی و درمان گمی
- ۱۱۲ روشن شدن راه و نجات از سردرگمی و حجاب
- ۱۱۳ سلوک در صراط مستقیم
- ۱۱۳ جان گرفتن دوباره ی قلب و روح
- ۱۱۴ معنا پیدا کردن حیات انسان
- ۱۱۴ تقویت روح عبودیت و عشق به خدا
- ۱۱۴ ارتباط با خدا، تقویت روح عبودیت
- ۱۱۴ آشنایی با خدا و پرشدن دل از عشق او
- ۱۱۵ نزدیک شدن انسان به خدا و زنده نگهداشتن یاد خدا در دل
- ۱۱۱ تقویت و استقرار ایمان در دل
- ۱۱۶ عشق به خدا
- ۱۱۶ زنده و نورانی شدن دل انسان
- ۱۱۶ احیاء و زنده کردن قلوب
- ۱۱۶ نورانیت، صفا و معنویت
- ۱۱۷ نورانی نگاه داشتن دل انسان
- ۱۱۸ تهذیب نفس و تطهیر روح

۱۱۸	تطهیر روح
۱۱۸	تزکیه
۱۱۹	تهذیب نفس، پیراستن روح و پالایش ذهن از وسوسه‌ها
۱۱۹	رشد فضایل اخلاقی در انسان
۱۲۰	درس اخلاق
۱۲۱	دمیدن روح اخلاص در انسان
۱۲۱	دفع آفت فسادپذیری انسان، دفع گناهان
۱۲۱	دفع آفت فسادپذیری انسان
۱۲۱	دفع گناه
۱۲۳	غفلت
۱۲۴	مال و فلان
۱۲۴	عالم و عروج
۱۲۴	فلاح
۱۲۴	کسب ثبات قلبی و ثبات قدم در مقابل دشمن
۱۲۴	کسب معرفت حق و روح
۱۲۶	واهمه نداشتن
۱۲۶	استواری در مقابل دشمن
۱۲۷	ثبات قدم
۱۲۷	امید و نشاط
۱۲۹	فصل پنجم: در دعا از خدا چه بخواهیم؟ سوره‌های در کتاب دعاهاست برجسته
۱۳۱	در دعاها از خدا چه بخواهیم؟
۱۳۱	همه چیز را
۱۳۱	پیشوایان دین به ما یاد می‌دهند چه بخواهیم - چیزهای علوی
۱۳۲	درخواست‌های برگ
۱۳۲	حتی چیزهای کوچک
۱۳۲	حاجات همه‌ی انسانهایی که روی کردی خاک هستند
۱۳۲	برای همه‌ی مسلمین
۱۳۴	اول دیگران، بعد خود ما
۱۳۵	کتاب نمونه

- ۱۳۵ صحیفه‌ی سجّادیه
- ۱۳۵ نمونه‌هایی از بهترین دعاها
- ۱۳۵ دعای هشتم صحیفه‌ی سجّادیه
- ۱۳۶ دعا‌های مأثور از جمله دعای ابر حمزه و دعای افتتاح و دعای عرفه
- ۱۳۷ درخواستهای نمونه
- ۱۳۷ هدایت به صراط مستقیم
- ۱۳۸ درخواست عزّت
- ۱۳۸ نمونه‌ای از درخواستهای ذکر شده در دعای ابر حمزه
- ۱۳۸ زندگی‌نامه
- ۱۳۹ وظایف اجتماعی مردمی
- ۱۳۹ اصول همه کارها
- ۱۴۰ دفع نقطه‌های فساد
- ۱۴۱ نمونه‌ای از درخواستهای ذکر شده در ماه رمضان
- ۱۴۱ اللَّهُمَّ اغْنِ كُلَّ فَقِيرٍ
- ۱۴۱ اللَّهُمَّ اشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ
- ۱۴۲ اللَّهُمَّ أَصْنَعْ كُلَّ قَاسِدٍ مِنْ أَمْوَالِنَا
- ۱۴۳ ارجاعات
- ۱۴۷ نمایه

اولاً، عنوانی که علاقمند شدم درباره‌ی آن تحقیق کنم، «دعا» بود، و این امر، اواخر دهه‌ی بیست برمیگردد. از همان ایام تقریباً عمده‌ی آثار مکتوب پیرامون این موضوع را مطالعه کردم، ولی نکته‌ی بکر و کلیدی این مبحث را در نماز جمعه و از زبان خطیب جمعه‌ی تهران دریافت کردم.

رئیس‌جمهور وقت و خطیب جمعه‌ی تهران، حضرت آیه‌الله‌العظمی خامنه‌ای در خطبه‌های نماز جمعه‌های رمضان؛ علیرغم وجود موضوع‌های متعدد عقیدتی و سیاسی و اجتماعی، مباحث خطبه را به این موضوع اختصاص می‌دادند و بعضاً در مقدمه‌ی بحث دلایل زدن مباحث دیگر و پرداختن چندباره به دعا را جایگاه ویژه و تقریباً استثنائی دعا در منظومه‌ی عقاید الهی، بیان می‌فرمودند.

سه فایده؛ سه دستاورد؛ سه جهت و سه نکته درباره‌ی دعا؛ بارها بارها از زبان ایشان شنیده شد و الحق که دو نکته‌ی آن در میان مردم و حتی متدینین و افراد مأنوس با دعا و نیایش، غریب و مغفول بود و

هست. و حتی در کتب تألیف شده درباره‌ی دعا و نیایش نیز به نحو شایسته بدان پرداخته نشده است.

استخراج و کسب معارف از دعا؛ مگر دعا کلام معصوم نیست؟ پس چرا محققین و مؤلفین کتابهای عقیدتی آن چنان که از گنجینه‌ی قرآن و روایات و سخنان اندیشمندان دینی بهره‌برداری می‌کنند، از این خزانه‌ی گنجها بهره نمی‌برند؟

این غفلت و نقص فراگیر، بارها و بارها توسط معظم‌له هشدار داده شد. برای مثال باب؛ بعضاً نکات بکر و نابی از معارف پنهان در لابه‌لای ادعیه - البته توجه به محدودیت زمانی خطبه‌ی نماز یا مجلس سخنرانی - این مغفول می‌دند.

اجابت و دریافت حاجات؛ اصل نیست؛ مهم خود دعاست. رشد و ارتقاء حالت دعا بسیار است و در یک کلام، عبودیت، خیلی مهم‌تر از دریافت حاجات است. باجتهای معنوی - است.

توفیق هم کلام شدن با پروردگار؛ مناجات و صحبت خودمائی با حضرت حق، خیلی با ارزش‌تر از پاداش دنیوی و حتی اخروی است. ایشان این فایده را مهم‌ترین، و در کتاب هدایت را کلیدی‌ترین نکته‌ی مباحث دعا می‌دانستند و می‌دانند.

امروز با گذشت نزدیک به سه دهه؛ دگرپار توفیق و اویای موسسه‌ی فرهنگی، پژوهشی حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله عظمی خامنه‌ای گردآوری و تدوین مباحث معظم‌له پیرامون مسأله‌ی دعا را به حقیر پیشنهاد کردند، و این اوراق ثمره‌ی این پیشنهاد است.

ای کاش فرصتی پدید می‌آمد تا صاحب این اندیشه و کلام، خود در این به قلم می‌بردند و آنچه درباره‌ی این موضوع بس مهم؛ در پس اندیشه دارند بر صفحه‌ی کاغذ جاری می‌کردند.

ای کاش صاحب قلمی توانا و صاحب فهمی با ذکاوت مأمور تألیف و تدوین این موضوع می‌شد تا امثال من با ولع آن را مطالعه، بر معلوماتمان افزوده و عقایدمان را اصلاح می‌کردیم.

ولی تا تحقق یکی از دو آرمان فوق، بر شما خواننده‌ی عزیز است به همین اوراق بسنده کنی. نقاط ضعف را به تدوین‌کننده منتسب بدانی و بین داشت‌های منی مطلب بسیار مهم‌تر از آنست که من برای ترسیم کرده‌ام. در عمق ظرافت درک و فهم صاحب بیانات از این مسأله‌ی مهم، بسیار برتری از من بوده که با تدوین و چیدمان برگرفته از ذهن من؛ به تو منتقل می‌شود. فاصله را با شناختی که از عمق اسلام‌شناسی و برداشتهای دقیق و ظریف منگونی‌های طی کن.

منبع من برای تدوین این کتاب، «ارار حدیدالانتشار» «حدیث ولایت» از منشورات مشترک «مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی» و «موسسه‌ی حفظ و نشر آثار حضرت آیه‌الله‌العظمی خاتمی» بوده است.

از لطفی که حضرت ذوالجلال نصیب کرد تا فرصتی را با بیانات رهبر فرزانه در موضوع بسیار مهم دعا محشور باشم شاکر؛ و از حمایتی که اولیاء، موسسه‌ی حفظ و نشر آثار حضرت آیه‌الله‌العظمی خامنه‌ای به بنده نمودند؛ سپاسگزارم.

رَبِّ اَوْزَعْنِي اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي اَنْعَمْتَ عَلَيَّ

علیرضا برازش

تیرماه یکهزار و سیصد و نود